

vertrag z r. 1887 mezi Německem a Ruskem i konečně rozčarování ruského cara a hledání nového spojence ve Francii.

Příhodná doba k uzavření aliance rusko-francouzské brzy však nenadešla. Na obzoru politickém se ukázal nový vlivný činitel, zřejmě konkurující s velkým kancléřem. Starý německý císař byl vystřídán na necelých sto dní vlády churavým a vlastně umírajícím synem Fridrichem III., na jehož smrt skoro doslova čekal jeho syn Vilém II. Osobnost tohoto nového samovládců vystupujícího s odměřenou pousou vypočítanou na vnější efekt se nutně musila záhy střetnouti s Bismarkem. Pádem Bismarkovým rychle se změnila tvárnost říše Německé a s ním padly poslední naděje, že by snad kdy došlo ke skutečnému spolku mezi Německem a Ruskem, jež naopak poutalo čím dále, tím více finanční pouto k Francii. Zároveň pak obnovení smlouvy o Trojspolku bylo posledním signálem k smlouvě francouzsko-anglické, takže počátek roku 1894 značí definitivně rozpoltění dvou světů evropských, slovansko-románského protigermánskému a tím i řadu příčin k budoucím konfliktům.

Není snadno vylíčiti světovou politiku doby nedávné jedním dechem. Tím poutavější jsou pro stati, kde autor dovedl svěsti celou mnohotvárnou fluktuaci novodobého života v jeden směr, zvláště kde navazuje na hospodářské problémy. Nalezneme v něm stejně odstavce pojednávající o kulturním boji, klerikalismu jako antisemitismu, nebo krachu vídeňském, panamském atd. Není tedy divu, jestliže snad někdy prudší spád dějin nedal se postihnouti pérem a proto si vysvětlíme ony leckdy velmi rušivé skoky anebo násilná navázání jednotlivých líčení, jež v tomto díle vystupují okázaleji a zřejměji. Zajisté že by nemohlo vaditi rozvržení na jednotlivé a hojnější kapitoly. Nelze však toho přímo vytýkati, tím spíše, že v knize Šustové v naší literatuře jedinečné, se nám dostává práce nejen obsáhlé, nýbrž i velmi hledané.

Ča.

Dr. jur. Otakar Sommer: Reforma právnických studií. — Bratislava, 1925. — Knihovna právn. fakulty sv. 13. — 8°. — Str. 75. — Obšírná práce profesora Sommera o předmětu velmi aktuálním byla, jak se dovidáme z předmluvy, určena pro druhý letošní sjezd československých právníků v Brně a jest litovati, že se tak nestalo, byť i mu nebylo tehdy tak úplně ji podati, jak by si byl autor přál. Takto sjezdové jednání bylo ochuzeno o důležitý bod pořadu, třebaš že autorovi se podařilo doplniti své výklady doklady z nové úpravy italské. Svou práci založil profesor Sommer na široké basi. Úvodem předeslal jakousi historii reformních snah u nás za Rakouska i za republiky a srovnává ji s podobnými snahami jinde. Problém v celku je velmi těžký a lze úplně souhlasiti, že těžisko jeho leží právě v tom naléztí rovnováhu mezi vědeckým a praktickým rázem fakult, aniž by se fakulta rozbila v kursy dovednosti anebo naopak zase stala jen »nudným institutem mluvené vědy«. Odhaluje pak některé zásadní závady nynějšího studia našeho zejména studium in absentia, nedostatečnou přípravu praktickou a neuspokojující úpravu zkoušek. Zajisté že málo kdo z řad neprávnických uvědomí si co znamená na fakultách právnických studium in absentia. Podobný zjev by na př. na filosofické fakultě byl prostě nemožný a prof. Sommer právem věnuje mu několik (i ještě v pozdějších kapitolách) důležitých poznámek. Zdá se však, že by bylo leccos doplniti, protože nelze tento velmi složitý ve svých příčinách zjev řešiti jen lehko. Ostatně i vskutku na jiných vysokých školách větší částka záležití ve studiu soukromém a kdož ví, zda právě to není podstatná vada našeho studia, že velmi málo studentů studuje po knihovnách, ostatek se obmezuje na memorování učebnic často velmi stručných, kdežto jinde musí opatřovati své poznatky pracně po bibliotékách a ústavech, o nichž na naší fakultě není ani potuchy. Plně je možno akceptovati autorovo tvrzení, že také naše semináře nemohou vlivem celkového ovzduší dosáhnouti té výše, jako je tomu jinde, že většina pracov-

niků vyhledává je jen, aby se seznámila s profesorem »pro zkoušku« a že valná většina všech účastníků nedovede použití svých teoretických vědomostí prakticky. A právě tak je pravda, že na našich fakultách se šetří, pokud jde o vědecké síly a zejména o vědecký dorost. Byla by to smutná řada jmen těch, kteří se kdysi s chutí pustili do práce, jež jim však záhy zhořkla, když jejich cíl jim stále unikal. Ale jistě v trpkosti slov zašel autor příliš daleko, když speciálně pražské fakultě vytýká, že pro ni platí »hungarica non leguntur«. Víme všichni, jaké obtíže činí studium uherského práva, protože nemáme ani řádných autentických překladů zákonů (a výtku tuto bylo by spíše adresovati na jiné směry zejména na naše ministerstvo unifikací, než na fakulty). Připomínáme si jen odborníky v uherském právu jako prof. Horu pro proces a prof. Kadlče pro dějiny a ústavní právo, abychom mírnili výrok autorův.

Všechny tyto stesky však souhrnně vzato nejsou pouze naše, jak zřejmě ukázal prof. Sommer v dalších kapitolách. Probrav nynější náš studijní řád a zvláště ukazav na rozdíly mezi studijním řádem rakouským a uherským, přechází k vyličení poměrů zahraničních. Stati tyto jsou nejcennějšími partiemi z celé knihy. Nejprve obrací se k Německu, kdež prošlo celé studium po válce velikou krizí. Podobný odpor jako u nás proti humanistickému studiu vedl i tu k návrhům ramířeným především proti historicko-právnímu oddílu. Zásadní rozdíl od poměrů našich je v tom, že stát se obmezuje jen na úpravu zkušebního řádu, kdežto studijní řád jest volný a tím je způsobena nejednotnost studia v říši. V Německu jsou všude zavedena praktická cvičení podle vzoru Iheringova, jichž zavedení také doporučuje Sommer pro naše poměry. Úprava francouzská vyznačuje se souběžností všech přednášených předmětů, hlavně však jsou pro nás důležité některé náměty pronesené v anketě r. 1920, v níž se zejména doporučovalo zavedení písemných zkoušek, zjednodušení studií a částečně na malých fakultách i častá praktická cvičení, konversatoria a pod. Velmi charakteristické a v lecčems pro nás přímo poučné jsou zkušenosti získané s reformními snahami v Itálii, jen částečně realizovanými t. zv. legge Gentile z r. 1923. Ovšem je-li plně pravda to, do čeho si ztěžuje italský profesor Calamandrei, pak poměry italské jsou vskutku velmi truchlivé a bohudíky příliš vzdálené a rozdílné od našich. Ale přesto lze porovnávat naše snahy se snahami reformními v Itálii jako je zavedení praktických cvičení, úprava zkoušek a p.

Je jisto, že tyto cizí úpravy mají pro nás, jak výstižně řekl autor, nikoliv sice cenu prostého vzoru, ale že podobnými nemocemi stůně i cizina, která však to, co by se snad u nás zdálo něčím záhadným a neřešitelným, již zcela uspokojivě rozluštila. A proto nejprve se obrací k vyučovací metodě a vítaně odvrhuje starý názor, že právníka dokonalým nečiní »copia legum« a spolu odhaluje nezasvěcencům nedosti známou bolest, jak poměrně málo právníků praktických se účastní při řešení otázek vědeckých. Znovu se vrací k otázce studia in absentia, k povinným praktickým cvičením, k zavedení přednášek speciálních, a pod. Výhoda navrhovaných reform prof. Sommerem záleží v tom, že uvádí ihned i prostředky k jich uskutečnění, ačkoliv nedoufali bychom při nynějším stavu, že by na př. bylo možno dosáhnouti jmenování většího počtu asistentů.

Jako osobitou kapitolu je možno pojímati stať o studiu historicko-právním. Profesor Sommer, sám romanista, vykládá tu význam tohoto studia, obhájí ho proti námitkám a vyzdvihuje jeho důležitost po stránce propedeutické.

V poslední kapitole řeší problém zkoušek. Staví se rozhodně proti duplicitě nynějšího systému a žádá, aby pozdvižen byl význam doktora. S tím vším lze jistě úplně souhlasiti, zvláště kdyby podle vzoru fakult filosofických a přírodovědeckých byla by zavedena doktorská disertace, již by bylo nejlépe vytisknouti. V této kapitole jsou připojeny

i poznámky o rozvrhu přednášek, reformě státních zkoušek atd. A v závěru profesor Sommer podotýká, že otázku správné reformy nelze jinak řešiti nežli po etapách a navrhuje přímé úpravy cestou administrativní. Tím vyčerpává sobě daný úkol, kterého dosahuje jistě studii velmi cennou a přínášející plno případných námětů.

Z toho, co v tomto referátu bylo řečeno, je jasna obsažnost celé knihy, jež pěkud jde o naši literaturu právnickou, je vskutku jedinečná. Bylo by si tedy přáti, aby na ni navázala se záhy diskuse, která by osvětlila jednotlivé otázky celého problému. To mohou provésti pouze odborníci, nejen ovšem z řad teoretiků, nýbrž i praktiků, aby se tak zjistily i potřeby praxe. Kromě toho bylo by zajisté dobře vyslechnouti i hlasy studentstva, které závady nynějšího systému právě tak a leckdy i tíže nese než ti, kdož již absolvovali. Jsme přesvědčeni, že dobrou snahou lze bez citelných zásahů do zájmových některých sfér reformu provésti k dobru nejen fakulty, nýbrž celého právnictva našeho.

Ča.

JUC. Stan. Ilek a Dr. Mik. Herman: Zákoný a nařízení o úpravě náboženských poměrů podle práva uherského, platného v Československé republice, nákladem B. Kočího v Praze. — 1924, 8°. — Str. 104. Cena 15.— Kč. — Knížka tato jest pouze soubornou citací právních norem, platných na poli v nadpise uvedeném. Cena její spočívá v tom, že z obsáhlé a nesnadno přístupné látky vybrala jednak nejdůležitější, jednak ze stanoviska nynější státní správy nezbytné normy, jež jsou dosud v platnosti.

Dr. Jindřich.

Antonín Hartmann: Nesporné řízení. V Praze 1926. — Nákladem Kompasu na Smíchově. — Stran 1624. — Cena váz. 140.— Kč. — Ve sbírce Kompasu jako svazek XVII. vyšel nesporný patent se všemi dodatkovými zákony a nařízeními vztahujícími se na řízení nesporné. Kromě toho rámce byly do sbírky pojatý také různé zákony stojící materií blízko řízení nesporného, jako zákon o posloupnosti v rolnické usedlosti, zákon o prohlášení za mrtva, o umořování listin, pak obsáhlé instrukce o uschovávání a správě jmění sirotčího, zákon o vyvlastnění pro stavbu železnic a provozování jízdy na nich, o propůjčení nezbytné cesty, a některé předpisy ze zákonů poplatkových. Kniha obsahuje také příslušné předpisy pro Slovensko, čímž rozsah její vzrostl na 1624 stran a cena na 140.— Kč. Zákoný jsou komentovány velice pečlivě, a v tomto oboru má již vydavatelství tradici a dobrý výběr. Komentář jest někde dokonce tak rozsáhlý, že jednotlivé paragrafy nesporného patentu se ztrácejí z přehledu, což pokládáme za vadu. Máme také za to, že by se doporučovalo při komentování reprodukovati doslovně pouze ty normy, jež jsou těžko k dosažení, že však není nezbytně nutno, aby se vždy uváděly doslovné citáty z občanského zákoníka, trestního zákona a řádu, exekučního řádu a pod. Z důvodů praktických bylo by se snad doporučovalo nesporné řízení vydati pro historické země a pro Slovensko zvláště, ježto tyto normy jsou celkem dosti odlišné a pro praktické právníky ustanovení druhé části jsou celkem nadbytečné, zvětšující obsah knihy a stěžující přehled. Totéž již se stalo při Hartmannova vydání Exekučního řádu, a může se nyní po nějaké době, kdy toto vydání jest v pražské ríci, že se spojení obou právních řádů neosvědčuje, a že mnohem snáze se pracuje s vydáním, v němž jest text zákona jasný a přehledný. Máme obavu, že v nesporném řízení bude tato vada vystupovati ještě více na jevo. Kromě toho postrádáme ve vydání nesporného řízení také text notářského řádu, jenž jest také nesporným řízením tangován. Věcný rejstřík zdá se nám nepřiliš rozsáhlým, a pokud jsme měli příležitost se přesvědčiti, nepřiliš praktickým. Veškery tyto námitky týkají se však pouze stránky praktické. Pokud se týče úpravy vědecké, co do úplnosti komentáře, a tiskové úpravy jest vydání vzorné.

—k.

Dr. Em. Soukop: Zákon o pojištění osob samostatně hospodařících pro případ invalidity a stáří. Nákladem českého odboru zem. rady